

2025

Žaliųjų viešųjų pirkimų
Kaštų naudos analizė

Įvadas

2025 m. Prancūzijos ekologijos agentūros ADEME ištyrė 413 produktus. Tyrimo metu nustatyta, kad 18 iš 28 testų, t. y. 82 proc. bandymų neparodė reikšmingų kainų skirtumų tarp ES ekologinio ženklo produktų ir kitų tirtų higienos, kosmetikos, valiklių ir dažų produktų. O 5 iš 28 testų, ES ekologinio ženklo produktai buvo pigesni.

Žemės ūkio ministerijos duomenimis, pereinančiųjų prie ekologinio ūkininkavimo deklaruotas plotas šiais metais, palyginti su praėjusiais, padidėjo net 1,5 karto. O tuo tarpu kainų skirtumas tarp ekologinio ir įprasto maisto pastaraisiais metais sumažėjo. Trumpųjų maisto grandinių principas ir ŽVP sudaro sąlygas efektyviau tiekti ekologiško maisto produkciją viešojo sektoriaus organizacijoms.

EK duomenimis, 2022 m. 9,3 proc. Lietuvos žemės ūkio naudmenų buvo vykdomas ekologinis ūkininkavimas, o tai iš esmės atitinka ES vidurkį. Tačiau EK Strategijoje „Nuo ūkio iki stalo“ tikimasi, kad iki 2030 m. bent 25 proc. ES žemės ūkio paskirties žemės būtų naudojama ekologiniam ūkininkavimui, o žalieji pirkimai yra įvardinami kaip viena iš esminių priemonių šiam tikslui pasiekti. Pagal ŽŪM strategiją, iki 2027 m. numatoma ekologinio ūkininkavimo aprėptį padidinti iki beveik 13 proc., o iki 2030 m. – iki 16 proc.

2024 m. Lenkijoje atlikta studija teigia, jog ekologiško maisto kainos mažėja, pvz. 2016 m. ekologiškų kiaušinių kaina buvo 130 proc. didesnė už įprastus produktus, o 2023 m. šis skirtumas sumažėjo daugiau nei 3 kartus. Panašios tendencijos matomos ir Lietuvoje ir kitose Vidurio ir Rytų šalių tyrimuose.

Remiantis Tarptautinės energetikos agentūros (IEA) ataskaita, aukštesnės energinio efektyvumo klasės prietaisai gali sutaupyti iki 40 % bendrųjų gyvavimo ciklo kaštų, įskaitant pirkimo ir energijos sąnaudas, o energijos vartojimo efektyvumo priemonės namų ūkių sąskaitas už energiją gali sumažinti iki trečdaliao.

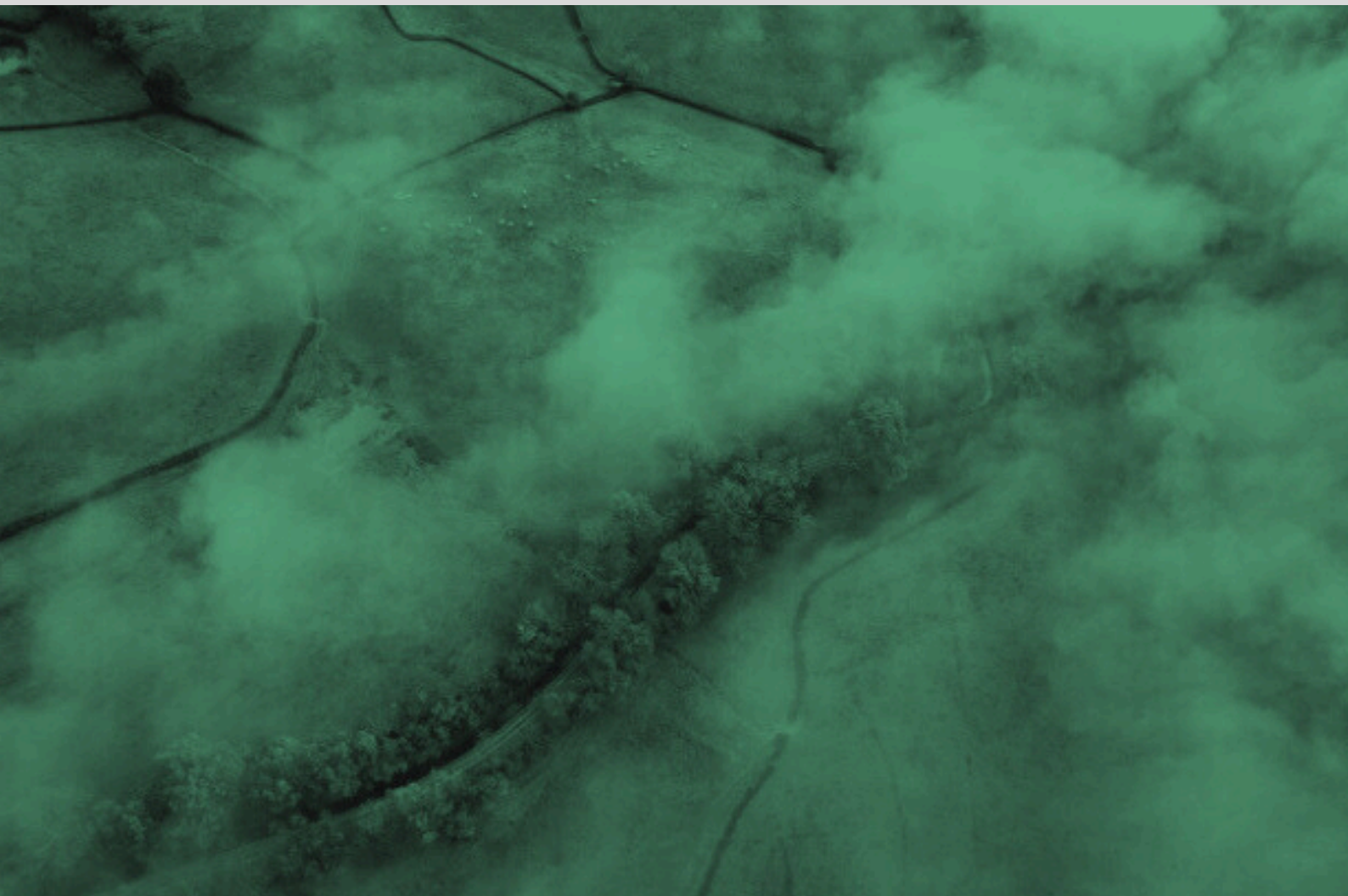
LEA duomenimis, 100 km kelionės išlaidos keleiviniu lengvuju elektromobiliu 2025 m. vidutiniškai siekė 4,99 Eur, o kroviniu elektromobiliu – 7,43 Eur. Lyginant su tradiciniu lengvuju dyzeliniu automobiliu (7,95 euro) ir dyzelinu varomu kroviniu automobiliu (10,12 euro), 100 km kaina elektromobiliu yra apie 47 proc. pigesnė.

LEA duomenimis 100 km kelionės išlaidos benziniu lengvuju automobiliu buvo dar didesnės - 9,18 Eur, o tai yra net 83,97 proc. brangesnė kelionė nei elektromobiliu. Priimant sąlygą, kad vidutinė įstaigos metinė rida yra 15 000 km, per metus elektromobiliu sutaupoma net apie 630 Eur. Jei įtraukiamos automobilio priežiūros sąnaudos (pvz., alyvos keitimas, generatoriaus diržo keitimas, filtrai ir kt.), benzinio automobilio eksploatacinės sąnaudos per metus yra didesnės net apie 940 Eur.

LEA duomenimis, auganti nacionalinė, ypač AEI, generacija Lietuvai leidžia ne tik mažinti didmenines elektros energijos kainas, bet ir importuoti vis mažiau elektros. Atsinaujinančiųjų energijos šaltinių plėtra ir didesnė vietinė generacija, mažesnės gamtinių dujų kainos 2024 m. lėmė elektros didmeninių kainų mažėjimą. Lyginant 2023 m. ir 2021 m., elektros iš AEI dalis, tenkanti vartojimui, išaugo daugiau nei 60 proc., arba 13 proc. punktų: nuo 19 proc. 2021 metais iki 32 proc. 2023 metais.

2011 m. vartotojų grupės atliktas tyrimas parodė, kad ES ekologiniu ženklu pažymėtos parduotuvių prekės kainuoja mažiau nei aukščiausio segmento produktai. Vartotojų organizacijų atlikti produktų testai rodo, kad ES ekologinio ženklo produktai dažnai pirmauja kainos ir kokybės atžvilgiu.

Nuo 2021 m. iškeltų Vyriausybės tikslų žaliems pirkimams, nebuvo nė vienos indikacijos iš atsakingų įstaigų/ministerijų, kad perkančiųjų organizacijų finansiniai poreikiai išaugo dėl žaliųjų pirkimų tikslų.

Santrauka

1

Pagal Kauno technologijos universiteto atliktą analizę, per CPO LT perkant bent 40 proc. saulės energijos per metus sutaupoma 1035 t CO₂, o skaičiuojant pagal Europos Sąjungos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos (ES ETS) rodiklius (EUR 64.74/t)- 67 006, EUR.

2

Lietuvos miškų urėdijos 2025 m. duomenimis, FSC tvarios miškininkystės medienos kainą vidutiniškai yra didesnė 10,6 proc. (priklausomai nuo medžio rūšies skirtumas svyruoja nuo 3,8 – 17,6 proc.).

3

ŽŪDC duomenimis mažmeninėje prekyboje ekologiškas pienas ar kefyras yra brangesnis 0.10 Eur centų (5,92 proc.) nei neekologiškas. ŽVP maisto pirkimuose, perkančiosios turi siekti išigyti iki 30 proc. ekologiško maisto krepšelyje (tai yra Žemės ūkio ministerijos pasiūlytas proc.)

4

ŽŪDC duomenimis ekologiškų kviečių supirkimo kaina 2023 m. buvo aukštesnė 10 proc.

5

Monitorių kaina perkant pagal ŽVP gali būti apie -0,34 % žemesnė už įprastinę rinkos alternatyvą. Be to, pagal ŽVP perkami monitoriai yra energetiškai efektyvesni ir ilguoju laikotarpiu ženkliai sutaupo energijos kaštus.

6

Indų ploviklio kaina pagal ŽVP gali būti apie +2,89 % aukštesnė, tačiau ekologiškas ploviklis padeda apsaugoti vandens kokybę, kuri 2025 m. EK duomenimis Lietuvoje yra stipriai sumažėjusi.

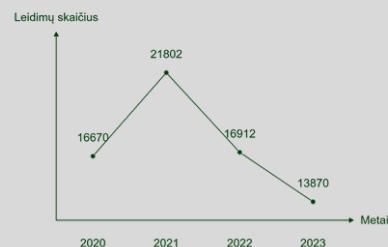
7

Statybos darbai sudaro didžiąją dalį ŽVP vertės (apie 40 proc.) dalį. Per pastaruosius kelis metus infliacija bei sutrikusios tiekimo grandinės stipriai paveikė visą statybų sektorių, o tai lėmė ir išaugusias kainas.

Statybos darbai

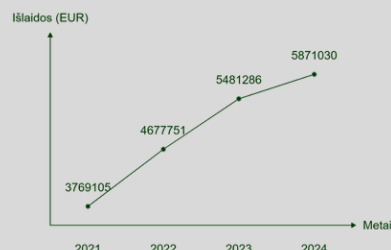
VPT ir CPO duomenimis, vidutinė vienos statybos darbų sutarties vertė nuo 2021 m. išaugo beveik dvigubai, tačiau tokį pokytį būtina vertinti kompleksiskai. Kainų augimui didžiulės įtakos turėjo ir infliacija, kuri Lietuvoje 2022 m. siekė beveik 20 % (būsto, vandens, elektros, dujų ir kito kuro kainos per šį laikotarpį išaugo 54,4 proc.), staigus statybinių medžiagų brangimas, paslaugų savikainos didėjimas, darbo užmokesčio augimas ir tt. Statistikos departamento duomenimis, per 2022 m. vartojimo prekės pabrango 23 proc., o paslaugos – 11,9 proc.

Naujų gyvenamųjų pastatų statybos leidimai (2020-2023)

Labai svarbu pabrėžti, jog kaštų augimo tendencija fiksuojama bendrai visame statybos sektoriuje. Remiantis statybos sektoriaus analize, matomas kainų augimas visame sektoriuje 2021-2024 m. 2021 m. išleista 3 769 105, 2022 m. 4 677 751, 2023 m. 5 481 286, 2024 m. 5 871 030 (gyvenamieji ir negyvenamieji pastatai ir inžineriniai statiniai). Nors naujų gyvenamųjų pastatų statybą leidžiančių dokumentų skaičius 2020-2023 m. svyravo, tačiau aiškios augimo tendencijos nėra: 2020 m. - 16 670, 2021 m. - 21 802, 2022 m. - 16 912, 2023 m. 13 870.

Statybos sektoriaus išlaidos 2021-2024 m.

Pirkimo objekto grupė	2021 m.			2022 m.			2023 m.			2024 m.		
	Pirkimų vertė (EUR)	Sutarčių skaičius	Vidutinė sutarties vertė (EUR)	Pirkimų vertė (EUR)	Sutarčių skaičius	Vidutinė sutarties vertė (EUR)	Pirkimų vertė (EUR)	Sutarčių skaičius	Vidutinė sutarties vertė (EUR)	Pirkimų vertė (EUR)	Sutarčių skaičius	Vidutinė sutarties vertė (EUR)
Statybos darbai (VPT)	2 127 844 270,3	1 812	1 174 289	3 033 894 447,8	1 870	1 622 996	2 795 725 883,2	1 736	1 610 891	3 356 149 908,6	1 665	2 016 398
Statybos darbai (CPO)	n.d.	2288	n.d.	173 407 458,78	2645	65 582	201 364 533,04	2333	86 294	248 430 349,78	2341	106 087

Lentelė. Statybos darbų pirkimų vertės, sutarčių skaičiaus ir vidutinės vienos sutarties vertės duomenys pagal VPT ir CPO LT informaciją. Svarbu paminėti, jog tai yra bendra vertė ir sutarčių skaičius. Atskirų pirkimo sutarčių palyginimui reikalinga platesnio masto analizė ir konkrečių panašių statybos objektų vertinimas.

Žaliųjų pirkimų nauda. Tvari statyba gamtai ir žmogui:

- Vyriausybės nutarimu, visuomeniniai pastatai turi būti statomi iš medienos ir organinių medžiagų, kurios sudarytų 50 proc. visų statinio statybos medžiagų. Ilgaamžiai medienos gaminiai ne tik pakeičia iškastines daug anglies dioksido išskiriančias medžiagas, bet ir prisideda prie anglies dioksido kaupimo, žiediško principo taikymo.
- Sudarytos sąlygos naujo statinio statybai, rekonstravimui ar kapitaliniam remontui naudoti pakartotinio panaudojimo medžiagas arba antrinio panaudojimo medžiagas iš kitų statinių ar statybų. CO2 mažinimas ir žiediško didinimas yra vienas iš nacionalinės energetikos ir klimato srities veiksmų plano tikslų (NEKS).
- Remiantis Statybų be toksinių medžiagų studija, pastatų tvarumo sistemų sertifikavimo kriterijus, skatina tiekėjus statyti visuomenės sveikatai palankesnius bei energetiškai efektyvesnius pastatus.
- Netarši statyba padeda išvengti pavojingų cheminių medžiagų naudojimo statybinėse medžiagose ir apdailoje, tuo sumažindama pastatų neigiamą poveikį žmogaus sveikatai statybos metu ir statinio eksploataciniu laikotarpiu. Vengiant pavojingų medžiagų pvz., ftalatų sunkiųjų metalų bromo junginių yra esminis aspektas siekiant apsaugoti vartotojus ir statybos sektoriaus specialistus nuo cheminių rizikų.
- Mažesnė lakiųjų organinių junginių (LOJ) ir formaldehido koncentracija patalpų ore yra tiesiogiai susijusi su geresne patalpų oro kokybe ir mažėjančia rizika endokrininės sistemos sutrikimams bei poveikį reprodukcijai. Skaičiuojama, kad dėl endokrininę sistemą ardančių cheminių medžiagų Europoje patiriamos sveikatos išlaidos gali siekti mažiausiai 163 mlrd. eurų.
- Nuo 2027 m. Lietuvoje bus privaloma skaičiuoti pastatų gyvavimo ciklo sąnaudas, įskaitant pastatų CO2 pėdsaką. Žaliųjų pirkimų reikalavimas, kad bent pusė statybinių medžiagų turėtų aplinkosauginę produkto deklaraciją (APD), prisideda prie sklandesnio rinkos pasiruošimo šiam pokyčiui. Ši sistema bus įdiegta iki 2027 metų ir prisidės prie tvaraus statybos sektoriaus plėtros.

Paslaugos

Valymo paslaugos

2022 m.			2023 m.			2024 m.		
Pirkimų vertė (EUR)	Sutarčių skaičius	Vidutinė sutarties vertė (EUR)	Pirkimų vertė (EUR)	Sutarčių skaičius	Vidutinė sutarties vertė (EUR)	Pirkimų vertė (EUR)	Sutarčių skaičius	Vidutinė sutarties vertė (EUR)
17 295 575,86	285	60 683 EUR	20 437 868,13	326	62 690	37 348 500,36	365	102 465

*Duomenys pateikti CPO LT specialistų.

- Paslaugų kainų kairių augimui didžiulės įtakos turėjo infliacija, kuri Lietuvoje 2022 m. siekė beveik 20 %. Statistikos departamento duomenimis, per 2022 m. paslaugos – pabrango 11,9 proc. Taip pat darbo užmokesčio didėjimas kėlė kainas paslaugų sektoriuje, todėl tiek valymo paslaugų tiek kilimėlių nuomos kainos šiame prekių segmente augo.
- Sertifikavimo įmonių paslaugos: ISO standarto įkainiai priklauso nuo organizacijos dydžio ir kitų rodiklių. Galime pateikti pavyzdį, kiek aplinkos apsaugos standarto sertifikavimo paslaugos kainuoja Aplinkos ministerijai. Aplinkos ministerijai sertifikatas, išduodamas 3 metams, kainuoja 2904 EUR (1573 EUR už pirminį sertifikato išdavimą, po 665 EUR - metinė priežiūros kaina už antrus ir trečius metus).
- Produktus sertifikuojant I tipo ekologiniu ženklu pagal LST EN ISO 14024 kainos varijuoja priklausomai nuo įmonės dydžio pvz., mikroįmonėms ir mažoms įmonėms įkainis yra apie 200-350 Eur, o vidutinėms ir didesnėms - nuo 500-1200 Eur. Pažymėtina, kad Ekonomikos ir inovacijų ministerija turėjo ir priemonę produktų sertifikavimui – 50 proc. priemonės intensyvumas. Verslas turi įrankius diegti standartus ir siekti aplinkosauginio veiksmingumo savo vykdomose veiklose.

Žaliųjų pirkimų nauda: Mažesnė tarša vandeniui ir dirvožemiui – ekologiški valikliai suyra greičiau, nesukelia nuotekų užterštumo pavojingomis cheminėmis medžiagomis. Švaresnis patalpų mikroklimatas – sumažinamas lakiųjų organinių junginių ir alergenų kiekis, gerinant oro kokybę viduje.

Prekės

Maisto produktai

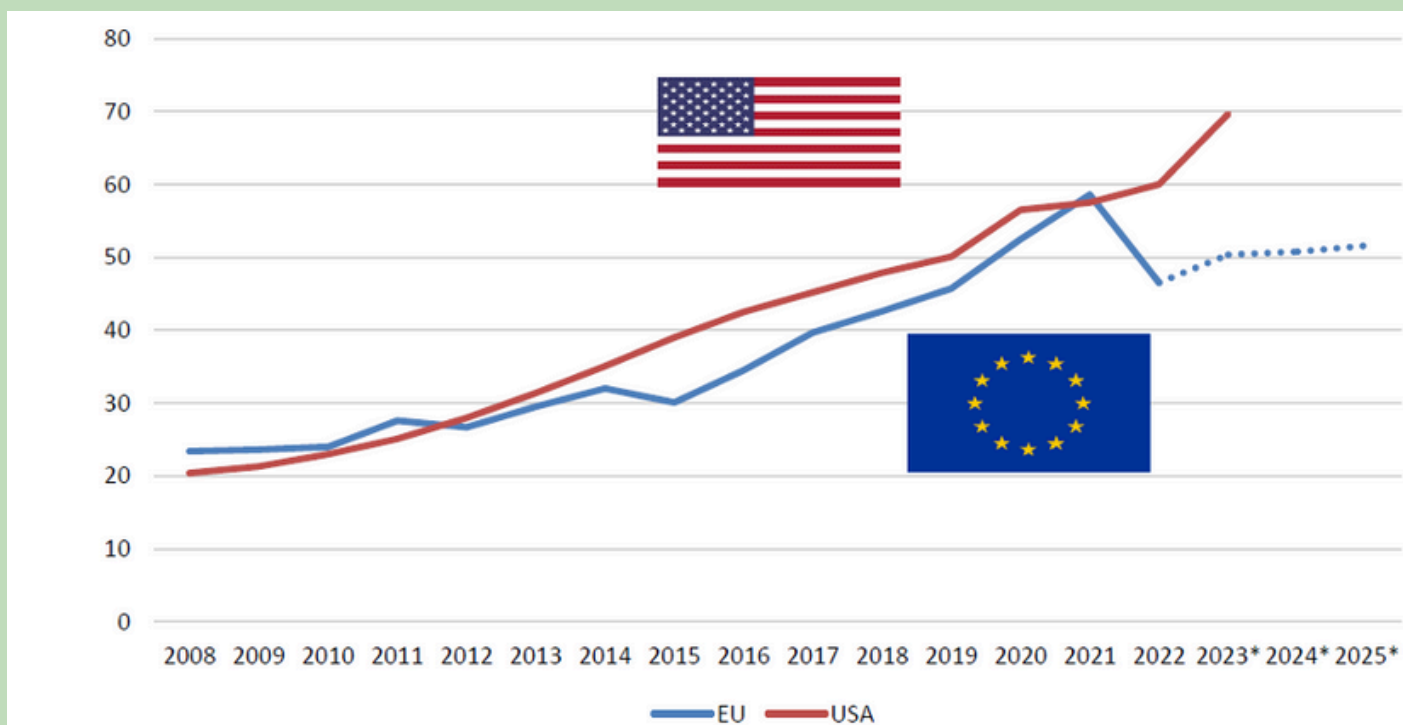
Produkto pavadinimas	Kaina, perkant pagal ŽVP kriterijus (EUR)	Įprasta kaina (EUR)	Kainų skirtumas (%)
Pienas (1l, 3.5%)*	1.92	1.86	3%
Jogurtas be priedų (kg)	6.12	4.46	31.4%
Grietinė (kg)	8.06	6.73	18%
Varškės sūris (kg)	18.6	15.47	18.4%
Kefyras (l)	1.89	1.75	7.7%
Kiaušiniai (10 vnt)	2.65 (NKP)	2.49	6.2%
Viščiukas (1 kg)	5.49 (NKP)	3.35	48.4%
Kviečiai (supirkimo kaina 2023 m., 1 t)*	264.32	240	10%
Burokėliai (supirkimo kaina 2023 m., 1 kg)*	0.25	0.29	-14%
Bulvės (supirkimo kaina 2023 m., 1 kg)*	0.39	0.43	8.3%

*Perkant maisto ir maitinimo paslaugas, lentelėje nurodyta kaina, perkant pagal ŽVP kriterijus yra taikoma tik 30 proc. prekių krepšeliui, nes pagal Tvarkos aprašą ekologiškas maistas turi sudaryti bent 30 proc. pirkimo.

Žaliųjų pirkimų nauda. Ekologinio ūkio plėtra Lietuvoje yra kritiškai svarbi, siekiant atstatyti stipriai nualintą dirvožemį ir prisidėti prie gruntinio vandens kokybės, bioįvairovės stiprinimo bei žmonių sveikatos:

- Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) ataskaitoje teigiama, kad ekologinis ūkininkavimas prisideda prie dirvožemio kokybės gerinimo, mažindamas dirvožemio eroziją ir organinių medžiagų praradimą.
- Ekologiškas maistas yra konkurencingas su įprastais rinkos produktais, nes jis turi sudaryti tik 30 proc. (ŽŪM nustatytas procentas) prekių krepšelio.
- Ekologiškame maiste yra labai mažos arba visai nėra pesticidų likučių, todėl vaikų vystymasis yra kur kas sveikesnis, sumažinta rizika endokrininės sistemos sutrikimams, kvėpavimo ir odos problemoms.
- Ekologiško maisto paklausa tiek pasaulyje, tiek Lietuvoje stabiliai auga (žr. Pav.)

Paveiklas. Ekologiško maisto pardavimai Jungtinėse Amerikos Valstijose ir Europos Sąjungoje. Šaltinis: JAV Užsienio žemės ūkio tarnybos duomenys.

Indų ploviklis

Produkto pavadinimas	Kaina, perkant pagal ŽVP kriterijus (EUR)	Įprasta kaina (EUR)	Kainų skirtumas (%)
Indų ploviklis (1l)	4.77	4.91	2.89%

*Atviri tiekėjų duomenys lyginant produktų, paženklinutu I tipo ekologiniu ženklu, kainas ir neekologiniu produktų kainas išvedant kainų vidurkį.

Žaliųjų pirkimų nauda. Pozityvus poveikis žmonių ir darbuotojų sveikatai, sveikesnis mikroklimatas, vidaus patalpų oro tarša, sumažinta vandens nuotekų tarša.

- 2025 m. Prancūzijos ekologijos agentūros ADEME ištyrė 413 produktus. Tyrimo metu nustatyta, kad 18 iš 28 testų, t. y. 82 proc. bandymų neparodė reikšmingų kainų skirtumų tarp ES ekologinio ženklo roduktų ir kitų tirtų higienos, kosmetikos, valiklių ir dažų produktų.
- Ekologiški valikliai ir plovikliai, kurie nenaudoja kenksmingų sintetinių cheminių medžiagų, padeda apsaugoti vandens kokybę ir mažina vandens užterštumą. O EK duomenimis, Lietuvoje labai sumažėjo paviršinių vandens telkinių, kurių ekologinė būklė gera, dalis, daugiausia dėl žemės ūkio paviršinių nuotekų ir miestų taršos. Lietuvoje tik 36,4 proc. ežerų, upių ir pakrančių vandenų yra geros ekologinės būklės.

Automobiliai

Kauno technologijos universiteto analizės duomenimis, valstybinės įstaigos 2023 m. per Centrinę perkančiąją organizaciją (CPO) įsigijo 42 netaršius lengvuosius automobilius. Tokie pirkiniai leido institucijoms sutaupyti beveik 39 tūkst. eurų, nes elektros energijos naudojimas transporto priemonėse yra gerokai pigesnis negu degalai. Jeigu visi per CPO pirkti 178 lengvieji automobiliai būtų perkami žaliai, tuomet šie sutaupymai būtų dar didesni ir siektų 164 tūkst. eurų. Be to, atsižvelgiant į pastaruosius LEA duomenis, netaršių transporto priemonių eksploatacija yra apie net apie 50 proc. pigesnė, todėl biudžeto lėšos naudojamos dar racionaliau.

Žaliųjų pirkimų nauda. Ženkliai prisidedame prie Lietuvos taršaus transporto parko mažinimo ir racionaliai leidžiamos valstybės lėšos:

- Viešieji transporto pirkiniai yra reglamentuojami pagal ADJ. Pagal ADJ netaršus transportas apibrėžiamas pagal 50 g/km ribinę vertę, o pagal Tvarkos aprašą M1 kategorijos transporto priemonėms neturi viršyti 95 g/km, M2 ir N1 kategorijos transporto priemonėms neturi viršyti 147 g/km. Atsižvelgiant į rinkos galimybes, Tvarkos apraše nustatyti lankstesni aplinkos apsaugos kriterijai dėl transporto pirkimo ir nuomos.
- LEA duomenimis, 100 km kelionės išlaidos degalams, važiuojant keleiviniu lengvuju elektromobiliu, 2025 m. antrąjį ketvirtį vidutiniškai siekė 4,99 euro, o nuvažiuoti tą patį atstumą kroviniu lengvuju elektromobiliu – 7,43 euro. Lyginant su tradiciniu lengvuju dyzeliniu automobiliu (7,95 euro) ir dyzelinu varomu kroviniu automobiliu (10,12 euro), 100 km kaina elektromobiliu yra apie 47 proc. pigesnė.
- LEA duomenimis 100 km kelionės išlaidos benzininiu lengvuju automobiliu buvo dar didesnės – 9,18 Eur, o tai yra net 83,97 proc. brangesnė kelionė nei elektromobiliu. Priimant sąlygą, kad vidutinė įstaigos metinė rida yra 15 000 km, per metus elektromobiliu sutaupoma net apie 630 Eur. Jei įtraukiamos automobilio priežiūros sąnaudos (pvz., alyvos keitimas, generatoriaus diržo keitimas, filtrai ir kt.), benzininio automobilio eksploatacinės sąnaudos per metus yra didesnės net apie 940 Eur.

Monitoriai

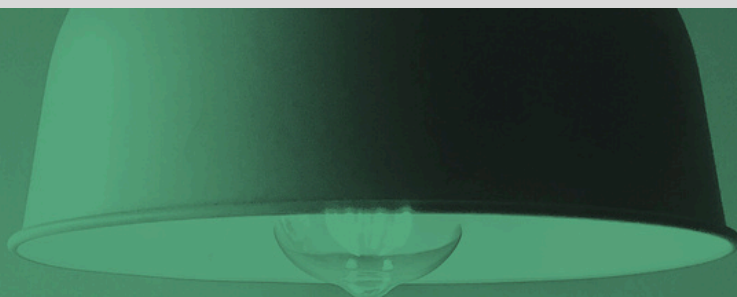
Produkto pavadinimas	Kaina, perkant pagal ŽVP kriterijus (EUR)	Įprasta kaina (EUR)	Kainų skirtumas (%)
Monitorius	129.97	130.41	-0.34%

LED lemputės

Produkto pavadinimas	Kaina, perkant pagal ŽVP kriterijus (EUR)	Įprasta kaina (EUR)	Kainų skirtumas (%)
Lemputė Osram LED, PAR16, 2700 °K, GU10, 8.3 W, 550 lm - (G klasė)	5.95	8.87	-49.8%
Lemputė Philips LED, A67, 2700 °K, E27, 17.5 W, 2500 lm (D klasė)			

Žaliųjų pirkimų nauda. Ženklus prisidėjimas prie energijos efektyvumo didinimo Lietuvoje bei Nacionalinės energetikos ir klimato srities veiksmų plano įgyvendinimo:

- Įpareigojimas pirkti aukščiausios Lietuvos rinkoje prieinamos klasės buitinę techniką ir elektronikos įrangą, padeda sumažinti elektros suvartojimą ir prisidėti prie nacionalinių energetinės nepriklausomybės tikslų bei NEKSVP įgyvendinimo.
- Pagal 2024 m. KTU atliktą žaliųjų pirkimų aplinkos apsaugos poveikio analizę, lyginant E ir A energetinio efektyvumo klasės elektros lempas, sutaupoma 24,5 kg CO₂ per metus (2023 m. per CPO LT įsigytų lempų rodiklis).
- Atnaujinti (angl. refurbished) išmanieji telefonai kainuoja vidutiniškai 20 – 50 % pigiau nei nauji. 2025 m. Tvarokos aprašo atnaujinimo metu, įtraukiama galimybė viešajam sektoriui įsigyti atnaujintus telefonus, kompiuterius, planšetes ir t.t. Tai leis viešosioms įstaigoms gauti kokybiškus produktus už mažesnę kainą.
- Aukštesnės klasės lemputės gali sunaudoti net iki 30-50 proc. mažiau elektros energijos, nei žemiausios energijos suvartojimo klasės lemputės. Taip pat tarnavimo laikotarpis efektyvių LED tipo lempučių yra kur kas ilgesnis – net iki 50 000 val., lyginant su ne tokiais efektyviomis lemputėmis (tik apie 10 000 val.)

Mediena

Produkto pavadinimas	Kainų skirtumas (%)
Mediena (1 m3)	+3.8%-17.6 % (priklausomai nuo medienos tipo), vidurkis +10.6%

Žaliųjų pirkimų nauda. Tvarios miškininkystės standartai Valstybės valdomuose miškuose stiprina visuomenės pasitikėjimą teisingu miškų valdymo aspektu ir padidintu skaidrumu:

- Valstybinė miškų urėdija yra viena daugiausiai pajamų kuriančių valstybinių įmonių. Atsižvelgiant į tai, kad visi valstybiniai miškai yra sertifikuoti FSC, taip galima generuoti papildomas pajamas valstybės biudžetui ir tuo pačiu, taikant tvarios miškininkystės praktikas, ir tausojant miškus, kurių valdymas yra itin jautrus klausimas. ŽVP yra vienas iš įrankių, padedančių sukurti medienos iš tvarios miškininkystės paklausą.

Baldai

2022 m.			2023 m.			2024 m.		
Pirkimų vertė (EUR)	Sutarčių skaičius	Vidutinė sutarties vertė (EUR)	Pirkimų vertė (EUR)	Sutarčių skaičius	Vidutinė sutarties vertė (EUR)	Pirkimų vertė (EUR)	Sutarčių skaičius	Vidutinė sutarties vertė (EUR)
396 487.56	131	30,266	1 172 362.79	259	45,265	1 412 821.41	442	31,964

CPO LT duomenimis, vidutinė baldų pirkimo sutarties vertė 2022–2024 m. svyravo, tačiau vienareikšmiško vertės augimo tendencija nėra pastebima.

Išvados

1

Atsižvelgiant į tarptautinių organizacijų atliktus vertinimus dėl ekologinių produktų konkurencingumo ir atsižvelgiant į šioje Analizėje atliktų prekių apžvalgą, galima priimti išvadą, kad žalios prekės yra konkurencingos savo kaina. O atsižvelgiant į kainos ir kokybės santykį, žalios prekės yra pranašesnės (pvz., aplinkai draugiškesnės, mažiau taršios, palankesnės žmonių sveikatai, efektyvesnės naudojant energiją, skatinančios inovacijas, prisidedančios prie tvaraus lėšų naudojimo).

2

Atsižvelgiant į ŽŪDC duomenis, galime teigti, kad maisto produktų rinka yra labai įvairi ir skirtinguose segmentuose kainos varijuoja. Pvz., pieno produktų ir grūdinių kultūrų ar kiaušinių maisto produktų kainos nesiskiria reikšminga (6-10 proc.), tačiau kitose produktuose kainos gali skirtis daugiau pvz., mėsos gaminių (apie 50 proc. kainų skirtumas). Tačiau perkančiosios turi išigyti 30 proc. krepšelio taikant aplinkos apsaugos kriterijus, siekiant proporcingai skatinti ekologinių produktų paklausą. ŽŪM ikimokyklinio ūgdymo įstaigose siekia iki 50 proc. ekologinių produktų.

3

Žemės ūkio ministerijos duomenimis, pereinančiųjų prie ekologinio ūkininkavimo deklaruotas plotas šiais metais, palyginti su praėjusiais, padidėjo net 1,5 karto. O tai leidžia stiprinti konkurenciją tarp ekologinių ir ne ekologinių ūkių siūlomų produktų. Lietuva turi itin žemą ekologinių ūkių rodiklį, todėl pagal ŽŪM strategiją, iki 2027 m. numatoma ekologinio ūkininkavimo aprėptį padidinti iki 13 proc., o iki 2030 m. – iki 16 proc. Atitinkamai, žalieji pirkimai ir trumposios maisto tiekimo grandinės yra svarbi terpė skatinti ekologinių ūkių plėtrą.

4

LEA duomenimis, auganti nacionalinė, ypač AEI, generacija Lietuvai leidžia ne tik mažinti didmenines elektros energijos kainas, bet ir importuoti vis mažiau elektros. Atsinaujinančiųjų energijos šaltinių plėtra ir didesnė vietinė generacija, mažesnės gamtinių dujų kainos 2024 m. lėmė elektros didmeninių kainų mažėjimą. LEA akcentuoja, kad elektromobilių eksploatacijos kainos yra kur kas pranašesnės už tradiciniu kuru varomus automobilius - 100 km kelionės išlaidos benzininiu lengvuoju automobiliu yra 9,18 Eur, o tai yra net 83,97 proc. daugiau nei elektromobiliu (4,99 Eur).

5

Statybos sektorius pagal pirkimo objektų rūšis sudaro didžiausią dalį viešųjų išlaidų (apie 40 proc.). Atsižvelgiant į statybos sektoriaus apžvalgą nuo 2021 m. galime daryti išvadą, kad žaliųjų pirkimų tikslų augimas (2021 m. - 10 proc.; 2022 - 50 proc.; 2023 m. - 100 proc.) tiesiogiai nekoreliuoja su statybų sektoriaus išlaidomis. Kainų augimui didžiulės įtakos turėjo infliacija (2022 m. siekė beveik 20 %) (būsto, vandens, elektros, dujų ir kito kuro kainos per šį laikotarpį išaugo 54,4 proc.), staigus statybinių medžiagų brangimas, paslaugų savikainos didėjimas, darbo užmokesčio augimas. Statistikos departamento duomenimis, per 2022 m. prekės pabrango 23 proc., o paslaugos – 11,9 proc.

6

Žaliųjų pirkimų kriterijai yra vis plačiau taikomi ir nustatomi ES direktyvose ir reglamentuose. Lietuvos pasiruošimas ir teisinės bazės aiškumas leidžia lengvai perkelti žaliuosius reikalavimus viešiesiems pirkimams. Žalieji pirkimai sudaro sąlygas pirkimų vykdytojams fokusuotis į produktų kokybę, o ne į mažiausią kainą, kas leidžia gauti kokybiškesnius produktus ir kurti vertę organizacijai.

Išvados

7

Tvari miškininkystė Valstybinių miškų urėdijoje, užtikrinta FSC sertifikatu, sudaro prielaidas nuosekliai tiekti rinkai atsakingai pagamintą medieną, o žalieji pirkimai, taikant FSC reikalavimus, užtikrina jos paklausą. Tokia sinergija stiprina nacionalinę tvrios miškininkystės strateginę kryptį, mažina spaudimą netvariems ištekliams ir kuria skaidrią bei patikimą žaliavų grandinę nuo miško iki galutinio vartotojo.

8

Žalieji pirkimai yra labai svarbus įrankis valstybei siekiant įsigyti kokybiškas paslaugas, darbus ir prekes, taikant ekonominio naudingumo kriterijus. Šie kriterijai padeda stiprinti konkurenciją ir ypatingai padeda konkuruoti su trečiųjų šalių tiekėjais, kurie įprastai gali pasiūlyti pigius produktus. Poveikio klimatei neutralizavimo pramonės aktu siekiama didinti Europos poveikio klimatui neutralizavimo technologijų ir jų pagrindinių komponentų gamybos pajėgumus, šalinant kliūtis didinti gamybą Europoje. Akte nustatytas tikslas, kad poveikio klimatui neutralizavimo gamybos pajėgumai iki 2030 m. patenkintų bent 40 proc. ES metinių diegimo poreikių.

Darnaus vystymosi tikslai

Atsakingo vartojimo ir gamybos svarba kovoje su klimato kaita yra pabrėžiama Jungtinių Tautų „Darnaus vystymosi darbotvarkėje iki 2030 metų“ (toliau – Darbotvarkė), kurioje yra numatomi šie uždaviniai, susijusę su darnia viešųjų pirkimų praktika:

12.7. Darbotvarkės uždaviniu siekiama skatinti darnią viešųjų pirkimų praktiką vadovaujantis nacionaline politika ir prioritetais.

Naudingos nuorodos:

- Susipažinkite su Aplinkos ministerijos parengta žaliųjų pirkimų vykdymo atmintine. Ją galite parsisiųsti [čia](#)
- Informaciją apie žaliuosius pirkimus galite rasti Aplinkos ministerijos tinklalapio [Žaliųjų pirkimų skiltyje](#)
- Apsilankykite [Viešųjų pirkimų tarnybos Žaliųjų pirkimų polapyje](#)
- Susipažinkite kaip sekasi pirkti žaliai Viešųjų pirkimų tarnybos [švieslentėje](#)
- Peržiūrėkite praktinius pavyzdžius Viešųjų pirkimų tarnybos naudojantis įrankiu [Žalieji pirkimai pagal pirkimų skelbimuose pildomą informaciją](#)
- Susipažinkite su Viešųjų pirkimų tarnybos 2022 m. įvykdytų žaliųjų viešųjų pirkimų rezultatų [ataskaita](#)
- Naujienlaiškius apie žaliuosius pirkimus galite rasti [čia](#)

Turite klausimų, susijusių su žaliaisiais pirkimais?

Žaliųjų pirkimų vykdymo klausimais konsultuoja Viešųjų pirkimų tarnybos Darnųjų pirkimų skyrius (klausk@vpt.lt)

Lietuvos
Respublikos
aplinkos
ministerija